

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 362/09-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 15. októbra 2009 predbežne prerokoval sťažnosť MUDr. R. Z., B., zastúpeného advokátom JUDr. E. V., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 516/06 a jeho rozsudkom z 22. januára 2009, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť MUDr. R. Z. odmieta z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júna 2009 doručená sťažnosť MUDr. R. Z., B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. E. V., B., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 19 ods. 2 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Krajského

súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 516/06 a jeho rozsudkom z 22. januára 2009.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 10. februára 2006 Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) žalobu o ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy proti Z. M. (ďalej len „odporkyňa“) z dôvodu, že výrok odporkyne (vtedajšej poslankyne Národnej rady Slovenskej republiky) „*výrazne negatívne zasiahol do práva na ochranu jeho osobnosti*“. Išlo o výrok, ktorý odznel 1. februára 2006 v spravodajstve televízie TA3 v príspevku pod názvom „Slobodné fórum podáva trestné oznámenie na R. Z.“. Príspevok bol venovaný téme výberového konania na prevádzkovanie ambulancie zdravotnej záchranej služby. V rámci tohto príspevku odporkyňa uviedla, že má dôkazy o tom, že výberové konanie (tender) bolo zmanipulované, a na adresu sťažovateľa vyslovila výrok: „*Minister Z. ukázal, že mu naozaj nejde o zdravie občanov, ale len o peniaze a obchod*“ (ďalej aj „inkriminovaný výrok“).

Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 10 C 13/2006 z 27. septembra 2006 tak, že žalobu v plnom rozsahu zamietol a zaviazal sťažovateľa na náhradu trov konania. Okresný súd v rozsudku okrem iného uviedol, že „*žalovaný výrok má povahu prípustnej akceptovateľnej kritiky, v ktorej boli použité výrazy s určitou mierou zveličenia a expresivity, podľa súdu však táto miera expresivity a zveličovania nepresiahla prípustnú hranicu, ktorej ochranu poníma čl. 10 Dohovoru a výrok ako taký nezasiahol do práva sťažovateľa na ochranu jeho ľudskej cti a dôstojnosti a teda nebolo porušené jeho právo na ochranu osobnosti v zmysle ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka*“.

Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie z dôvodov podľa § 205 ods. 2 písm. c), d) a f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), pričom žiadal, aby odvolací súd rozsudok v plnom rozsahu zrušil a vrátil vec prvostupňovému súdu na ďalšie konanie. Krajský súd rozsudkom sp. zn. 9 Co 516/06 z 22. januára 2009 rozsudok okresného súdu vo veci samej potvrdil.

Sťažovateľ predovšetkým namieta, že rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 516/06 z 22. januára 2009 došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, keďže krajský súd mu neposkytol požadovanú ochranu tohto práva. Podľa názoru sťažovateľa totiž inkriminovaným výrokom odporkyne došlo k zásahu do jeho osobnosti, konkrétne do jeho ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti, pričom *„Výrok mal povahu subjektívneho hodnotiaceho úsudku – kritiky, ktorý jeho autorka vyslovila na adresu sťažovateľa v súvislosti s témou výberového konania na prevádzkovanie ambulancie zdravotnej záchrannej služby“*, a navyše *„išlo o kritiku právne neprípustnú, ktorá nespĺňala najmä podmienku vecnosti a primeranosti a predstavovala tak neoprávnený zásah do jeho práva na ochranu osobnosti“*.

Sťažovateľ tvrdí, že v konaní pred všeobecnými súdmi mu nebola poskytnutá ochrana jeho práva, *„keď tak prvostupňový, ako aj druhostupňový súd uprednostnili pred právom sťažovateľa na ochranu jeho osobnosti právo autorky výroku na slobodu prejavu, hoci na to neboli splnené všetky právnym poriadkom stanovené podmienky“*, a zdôrazňuje, že *„... Ani sloboda prejavu však nie je a nemôže byť absolútna... Kritika ako súčasť slobody prejavu je nesporne významným nástrojom demokracie v spoločnosti, ktorý prispieva k pluralite názorov. Obzvlášť veľký význam má kritika v rámci politickej diskusie. Aj právo vysloviť kritiku však musí mať v demokratickej spoločnosti určité medze a ich prekročenie vedie k nežiaducim dôsledkom v podobe ujmy na práve na ochranu osobnosti kritizovanej osoby. Neobmedzené právo kritiky by viedlo k negácii základnej ústavnej zásady rovnosti ľudí v právach vyjadrenej v čl. 12 ods. 1 ústavy, keď právu na slobodu prejavu jedného (vrátane práva predniesť kritiku) by bola daná prednosť pred právom na ochranu osobnosti iného.“*

Poukazujúc na požiadavky kladené na právne prípustnú kritiku, t. j. oprávnenú kritiku (vecnosť, konkrétnosť, primeranosť, pravdivosť), vyplývajúce aj z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sťažovateľ uvádza:

«V danom prípade síce prvostupňový súd pristúpil k skúmaniu podmienok právnej prípustnosti vyslovenej kritiky, z dôvodu nedostatočného zistenia skutkového stavu sa však

nevysporiadal so všetkými relevantnými skutočnosťami a vec neprávne právne posúdil. Tento nedostatok neodstránil ani odvolací súd v odvolacom konaní. V rámci posudzovania vecnosti kritiky sa prvostupňový súd zameril na skúmanie okolností výberového konania na vydanie povolenia na prevádzkovanie ambulancií pozemnej záchrannej služby (tzv. tendra), hoci ako sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi opakovane zdôrazňoval, tieto skutočnosti neboli podstatou konania na ochranu sťažovateľovej osobnosti voči kritike, že mu ide len o peniaze a obchod. Pokiaľ by aj v súdnom konaní bolo preukázané, že predmetné výberové konanie neprebehlo v súlade so zákonom (čo však preukázané nebolo a sťažovateľ takéto tvrdenie dôrazne odmieta), takéto skutočnosť by sama o sebe nebola dostatočným skutkovým základom pre záver, že sťažovateľovi „naozaj nejde o zdravie občanov, ale len o peniaze a obchod.“ Absentuje totiž logická ako aj príčinná súvislosť medzi hypotetickou premisou – že výberová komisia, teoreticky, pochybila a vyhodnotila ako víťaza takého účastníka výberového konania, ktorý nespĺňal stanovené kritériá a následne sťažovateľ v pozícii ministra takémuto účastníkovi vydal predmetné povolenie, súc viazaný výsledkom výberového konania v zmysle § 14 ods. 11 zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve, a zásadným a výrazne kritickým záverom, že z tohto dôvodu sťažovateľovi nejde o zdravie občanov, ale iba o peniaze a obchod. K takémuto záveru samozrejme autorka výroku v rámci vlastných myšlienkových pochodov mohla dospieť aj bez reálneho skutkového základu, keďže sloboda myslenia sa zaručuje a každý má právo na svoj vlastný názor. Pokiaľ však tento názor nebol podložený reálnym skutkovým základom v tom zmysle, že sťažovateľovo konanie v danej záležitosti skutočne bolo motivované záujmom o peniaze a obchod, autorka ho nemala verejne prezentovať. Ak sa napriek tomu rozhodla takýto názor vysloviť, a to navyiac v televíznom vysielaní zaručujúcim jeho širokú publicitu, musí niesť dôsledky v podobe zodpovednosti za ujmu spôsobenú neoprávneným zásahom do práva sťažovateľa na ochranu osobnosti.

Týmito skutočnosťami, zásadnými pre dané konanie o ochranu osobnosti, sa však všeobecné súdy vôbec nezaoberali a v rámci dokazovania sa obmedzili na skúmanie okolností vyššie uvedeného výberového konania. Ani tieto okolnosti však súdy neobjasnili dostatočne a nevykonali všetky dôkazy na vyjasnenie rozporov ohľadom okolností založenia spoločnosti U., s. r. o., napr. nevypočuli predsedu výberovej komisie MUDr. M. M., PhD.,

ktorý mohol prispieť k objasneniu skutočností, ktoré súdy považovali za relevantné pre posúdenie vecnosti žalovaného výroku (napr. ne/splnenie podmienok výberového konania zo strany obchodnej spoločnosti U., s. r. o., existencia zakladateľskej listiny tejto spoločnosti zo dňa 3. 3. 2005 resp. 24. 11. 2005 a pod.), hoci jeho vypočutie sťažovateľ navrhol prvostupňovému súdu na zváženie.».

Na základe citovaného sťažovateľ zastáva názor, že „všeobecné súdy neskúmali riadne a nevyhodnotili správne splnenie jedného zo základných kritérií právne prípustnej kritiky, ktorou je jej vecnosť“, pričom sa nezaoberali ani „otázkou konkrétnosti vyslovenej kritiky, keď opomenuli skúmať a vyhodnotiť, či hodnotiaci úsudok vychádzal z konkrétnych skutočností – t. j. v danom prípade zo skutočností, ktoré by odôvodňovali názor, že sťažovateľovi nešlo o zdravie občanov, ale len o peniaze a obchod“.

Sťažovateľ sa nestotožňuje ani so záverom všeobecných súdov, že „miera expresivity a zveličovania v predmetnom výroku nepresiahla prípustnú hranicu a nešlo o neprípustnú kritiku, ktorá by bola spôsobilá zasiahnuť do osobnostných práv sťažovateľa“, a to napriek tomu, že si je vedomý skutočností, že „sťažovateľ ako politik a v tom čase minister zdravotníctva musel počítať s tým, že jeho výroky a konanie budú podrobne sledované, analyzované a aj kritizované nielen zo strany širokej verejnosti, ale najmä zo strany novinárov a opozičných politikov“.

Podľa sťažovateľa „Inkrimovaný výrok... síce neobsahuje expresívne alebo pejoratívne výrazy“, ale «jeho obsah a kontext v akom bol prednesený – predchádzala mu informácia o zmanipulovaní tendra a bol uvedený v príspevku pod názvom „Slobodné fórum podáva trestné oznámenie na R. Z.“ – však mali výrazne difamačný charakter. Spojenie informácie o dôkazoch o údajne zmanipulovanom tendri s úsudkom, že sťažovateľovi naozaj nejde o zdravie občanov ale len o peniaze a obchod, bolo spôsobilé vyvolať v divákoch dojem, že sťažovateľ mohol mať z titulu zmanipulovaného tendra finančný prospech.».

Sťažovateľ argumentuje tiež tým, že *„cieľom, ktorý autorka jeho vyslovením sledovala, nebolo prednesenie vecnej a objektívnej kritiky na adresu sťažovateľa ako člena vlády“*, ale *„škandalizácia osoby sťažovateľa v očiach širokej verejnosti a voličskej základne a snaha o získanie politického kapitálu formou diskreditácie politického súpera“*. V tejto súvislosti poukazuje sťažovateľ na skutočnosť, že deň po tom, ako odznel výrok, bol ukončený poslanecký prieskum, v rámci ktorého skupina poslancov preverovala predmetné výberové konanie na Ministerstve zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej len *„ministerstvo zdravotníctva“*), pričom v správe z poslaneckého prieskumu bolo výslovne konštatované, že neboli zistené žiadne porušenia zákonov v súvislosti s predmetným výberovým konaním. Na tomto základe sťažovateľ považuje predmetný výrok *„za neprimeranú kritiku, ktorá nielenže bola spôsobilá negatívne zasiahnuť do sťažovateľovej dôstojnosti, cti a dobrej povesti, ale do nich aj reálne zasiahla“*.

Sumarizujúc svoje závery sťažovateľ konštatuje, že *„všeobecné súdy nepostupovali v súlade s ústavou, keď v rámci konfliktu dvoch ústavných práv arbitrárne uprednostnili právo na slobodu prejavu pred právom na ochranu osobnosti, hoci na to neboli splnené zákonom stanovené podmienky. Vyslovený hodnotiaci úsudok totiž nespĺňal kritériá právne prípustnej kritiky a predstavoval neoprávnený zásah do práva sťažovateľa na ochranu osobnosti, ktorému nemala byť poskytnutá právna ochrana“*, čím *„došlo k porušeniu práva sťažovateľa na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a dobrej povesti garantovaného čl. 19 ods. 1 ústavy“*.

Sťažovateľ v sťažnosti ďalej namieta procesný postup krajského súdu, ktorým podľa jeho názoru došlo k porušeniu jeho základného práva na verejné prerokovanie veci v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na verejné prerokovanie veci a verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Uvedený názor zakladá sťažovateľ najmä na tejto argumentácii:

„... krajský súd ako odvolací súd prejednal vec bez nariadenia ústneho pojednávania podľa § 214 ods. 2 OSP po tom, ako najprv vytýčil termín pojednávania na deň 5. 2. 2009, na ktorom sa sťažovateľ z dôvodu dlhodobo plánovaného pobytu v zahraničí nemohol

zúčastniť. Sťažovateľ túto skutočnosť oznámil súdu s veľkým časovým predstihom – v októbri 2008 spolu s ospravedlnením a žiadosťou o odročenie termínu pojednávania. Na žiadosť o odročenie pojednávania súd nereagoval. Sťažovateľ sa tak domnieval, že súd jeho žiadosti vyhovel a bude mu oznámený nový termín pojednávania. To sa však nestalo a namiesto predvolania na pojednávanie mu bol doručený rozsudok. Až z rozsudku sa sťažovateľ dozvedel, že tento bol vyhlásený dňa 22. 1. 2009, t.j. cca. o 14 dní skôr, ako sa malo konať pôvodne vytyčené pojednávanie. V rozsudku krajského súdu sa uvádza, že súd preskúmal vec a vyhlásil rozsudok bez nariadenia ústneho odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 OSP. Táto informácia však nie je v plnom rozsahu pravdivá, nakoľko súd v danej veci ústne odvolacie pojednávanie nariadil, a to opakovane najprv na deň 25. 9. 2008 a po žiadosti sťažovateľa o odročenie vytyčil nový termín pojednávania na 5. 2. 2009.

Postupom krajského súdu v danom odvolacom konaní tak sťažovateľovi nielen nebolo umožnené byť prítomný pri prejednaní jeho veci, keďže odvolací súd rozhodoval neverejne, ale navyiac mu ani nebolo umožnené, aby sa zúčastnil vyhlásenia rozsudku. To, že odvolací súd vec prejedná neverejne a vyhlási rozsudok 14 dní pred pôvodne vytyčeným termínom pojednávania sťažovateľ nemohol a nemal dôvod predpokladať a aj preto nechodil denne kontrolovať úradnú tabuľu súdu, aby si na nej overoval, či náhodou nebol oznámený termín vyhlásenia rozsudku v jeho veci. A ak by aj teoreticky sťažovateľ mohol takýto postup odvolacieho súdu predpokladať, je len obtiažne predstaviteľné a ešte ťažšie realizovateľné, že by mal takúto kontrolu pravidelne (zrejme každý deň) vykonávať. Sťažovateľ tak ani nevie a nemá možnosť si overiť, či bol v danej veci rozsudok odvolacieho súdu dňa 22. 1. 2009 skutočne vyhlásený verejne a či bol termín vyhlásenia rozsudku oznámený spôsobom podľa § 156 ods. 3 OSP.

... aj pokiaľ by sťažovateľ predpokladal, že termín vyhlásenia rozsudku bol oznámený na úradnej tabuli súdu v súlade s § 156 ods. 3 OSP (o čom však sťažovateľ nemá vedomosť a nemá ani možnosť si to overiť), bolo by síce teoreticky zachované jeho právo zúčastniť sa na verejnom vyhlásení rozsudku, toto právo by však nebolo praktické a efektívne, ale iba iluzórne...“

Na podporu svojho názoru o porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľ argumentuje aj judikatúrou ESLP; konkrétne

rozsudkom Princ Hans-Adam II Lichtenštajnský proti Nemecku, (VK), sťažnosť č. 42527/98, ods. 45, ECHR 2001-VIII a rozsudkom Veľkej komory z 18. februára 2009 (sťažnosť Andrejeva proti Lotyšsku, č. 55707/00).

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd o nej nálezom takto rozhodol:

„Základné právo MUDr. R. Z. podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 516/06 zo dňa 22. januára 2009 porušené bolo.

Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 516/06 porušil právo MUDr. R. Z., aby sa jeho vec verejne prerokovala v jeho prítomnosti, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na verejné prerokovanie veci a verejné vyhlásenie rozsudku zaručené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 516/06 zo dňa 22. januára 2009 sa zrušuje a prikazuje sa mu vo veci znovu konať a rozhodnúť.

MUDr. R. Z. sa priznáva finančné zadošťačenie v sume 66 centov (slovom šesťdesiatšesť centov), ktoré mu je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Krajský súd v Bratislave je povinný uhradiť MUDr. R. Z. trovy konania do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a zisťuje, či nie sú dôvody na odmietnutie návrhu podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Z citovaného § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. I. ÚS 4/00, II. ÚS 101/03). K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti, nesporne patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (m. m. IV. ÚS 62/08).

Zo sťažnosti vyplýva, že kľúčové námietky sťažovateľa smerujú jednak proti rozsudku krajského súdu sp. zn. 9 Co 516/06 z 22. januára 2009, ako aj proti postupu

krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 516/06. Označeným rozsudkom krajského súdu malo podľa jeho tvrdenia dôjsť k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy a k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru malo dôjsť postupom krajského súdu v označenom konaní.

1. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu sp. zn. 9 Co 516/06 z 22. januára 2009

Podľa čl. 19 ods. 1 ústavy každý má právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena.

Ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ku ktorým patrí aj základné právo podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavnoprosesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. z čl. 6 ods. 1 dohovoru. Absencia porušenia ústavnoprosesných princíпов totiž v zásade vylučuje založenie sekundárnej zodpovednosti všeobecného súdu za porušenie práv sťažovateľa hmotnoprosesného charakteru upraveného v označenom článku ústavy (m. m. II. ÚS 201/04, IV. ÚS 184/05, IV. ÚS 189/07). O prípadnom porušení základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy by bolo možné uvažovať len vtedy, ak by zo strany všeobecného súdu primárne došlo k porušeniu niektorého zo základných práv, resp. ústavnoprosesných princíпов vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, resp. v spojení s ich porušením (IV. ÚS 326/07).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd považoval za potrebné zdôrazniť, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom sťažovateľa, ktorý je v tomto prípade zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom. Návrh sťažovateľa je v koncentrovanej podobe vyjadrený v petite sťažnosti a je základným východiskom pre posudzovanie sťažnosti. Prípadné tvrdenia o porušení iných ustanovení ústavy, prípadne kvalifikovaných medzinárodných zmlúv o ľudských právach základných slobodách, ktoré sťažovatelia uvádzajú v texte znenia sťažnosti, t. j. mimo petitu, ústavný súd podľa svojej

ustálenej judikatúry považuje iba za súčasť ich argumentácie (m. m. III. ÚS 149/04, II. ÚS 65/07, IV. ÚS 279/07 atď.).

Za okolností, keď sa sťažovateľ v petite domáha len vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy označeným rozsudkom krajského súdu bez spojenia s namietaným porušením niektorého zo základných práv, resp. procesnoprávnych princípov vyjadrených v čl. 46 až čl. 48 ústavy, by táto skutočnosť sama osebe zakladala dôvod na odmietnutie sťažnosti v tejto časti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti. Vo vzťahu k tomuto záveru ústavný súd považoval za potrebné uviesť, že z petitu sťažnosti, ako aj jej obsahu (odôvodnenia) zreteľne vyplýva, že sťažovateľ vo vzťahu k označenému rozsudku krajského súdu namieta len porušenie svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy, pričom porušenie svojho základného práva na verejné prerokovanie vecí a v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a svojho práva na verejné prerokovanie vecí a verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vzťahuje na postup krajského súdu v napadnutom konaní, t. j. na námietky procesného charakteru, s ktorými sa ústavný súd zaoberá v časti II/1 tohto uznesenia.

Napriek uvedenému ústavný súd aj vzhľadom na rozširujúci sa počet súdnych sporov o ochranu osobnosti v Slovenskej republike s výrazným politickým kontextom preskúmal ústavnoprávny rozmer vecných pripomienok sťažovateľa ku skutkovým a právnym záverom krajského súdu vyjadreným v jeho rozsudku sp. zn. 9 Co 516/06 z 22. januára 2009, ktoré mali podľa jeho tvrdenia spôsobiť porušenie jeho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy.

Vecné námietky sťažovateľa možno zhrnúť takto:

a) krajský súd sťažovateľovi v označenom rozsudku neposkytol požadovanú ochranu jeho osobnosti napriek tomu, že inkriminovaný výrok odporkyne podľa jeho názoru nespĺňal kritéria kladené na právne prípustnú kritiku, t. j. oprávnenú kritiku (vecnosť, konkrétnosť, primeranosť, pravdivosť), k čomu prispelo aj to, že okresný súd a krajský súd nevykonali všetky dôkazy potrebné na objasnenie vecí a zistené skutočnosti nesprávne vyhodnotili,

b) okresný súd a krajský súd v rámci konfliktu dvoch základných práv arbitrárne uprednostnili právo na slobodu prejavu pred právom na ochranu osobnosti, hoci na to neboli splnené zákonom ustanovené podmienky.

Ústavný súd ešte pred preskúmaním týchto námietok sťažovateľa považoval za potrebné zhrnúť všeobecné východiská relevantné na posudzovanie tejto časti sťažnosti tak, ako vyplývajú z jeho doterajšej judikatúry, ako aj judikatúry ESĽP týkajúcej sa obdobných vecí.

Vo veci sťažovateľa ide o konflikt dvoch základných práv; slobody prejavu garantovanej prostredníctvom čl. 26 ústavy, ako aj prostredníctvom čl. 10 dohovoru a práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena garantovaného prostredníctvom čl. 19 ods. 1 ústavy, ale aj prostredníctvom čl. 8 dohovoru.

Základné práva a slobody sa môžu dostať do konfliktu a aj sa reálne do konfliktu v konkrétnych veciach dostávajú. Každý konflikt vo vnútri systému základných práv a slobôd (resp. ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o ľudských právach a základných slobodách) treba riešiť prostredníctvom zásady ich spravodlivej rovnováhy (napr. PL. ÚS 22/06, m. m. PL. ÚS 6/04, III. ÚS 34/07). Všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, kým uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (napr. PL. ÚS 7/96).

Sloboda prejavu je v ústave nie náhodou zaradená do čela katalógu politických práv. Sloboda prejavu je totiž *condition sine qua non* skutočnej pluralitnej demokracie založenej na otvorenosti a tolerantnosti. Aj judikatúra ESĽP charakterizuje slobodu prejavu ako jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a ako „základnú podmienku pre progres demokratickej spoločnosti a pre rozvoj každého človeka“ (Handyside c. Spojené kráľovstvo; rozhodnutie zo 7. decembra 1976, *Annuaire* č. 24).

Sloboda prejavu však nie je absolútna. Možno ju obmedziť zákonom, ak ide o opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu práv a slobôd iných, bezpečnosť štátu, verejného poriadku, ochranu verejného zdravia a mravnosti [čl. 26 ods. 4 ústavy (obdobne pozri čl. 10 ods. 2 dohovoru)].

Z čl. 26 ods. 4 ústavy vyplýva, že medzi ústavou dovolené dôvody obmedzenia slobody prejavu patrí aj „ochrana práv a slobôd iných“. Základným právom, ktoré sa najčastejšie dostáva do konfliktu so slobodou prejavu, resp. s ňou organicky spojené právo na informácie, je právo na ochranu súkromia, vrátane osobnostných práv chránených v režime čl. 19 ods. 1 ústavy. Ústavný súd v tejto súvislosti v náleze sp. zn. II. ÚS 44/00 okrem iného uviedol, že „Pri uplatňovaní týchto základných práv ide o vytvorenie primeranej rovnováhy medzi právom na informácie na strane jednej a právom na súkromie tohto (tých), o ktorom sa informácie získavajú, pričom sa uznáva, že u osôb verejného záujmu (ku ktorým nesporne treba zaradiť aj sťažovateľa, pozn.) dochádza k zúženiu priestoru ich súkromnej sféry, v dôsledku čoho sa primerane znižuje aj úroveň ochrany ich osobnostných práv...“, a po konštatovaní, že „práva na súkromie, práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti a mena, ako aj práva na ochranu pred neoprávneným zhromažďovaním, zverejňovaním alebo iným zneužívaním údajov o svojej osobe podľa čl. 16, resp. 19 ústavy nemožno odňať ani verejne činným osobám (čo zdôrazňuje aj sťažovateľ, pozn.), ak sa domnievajú, že v dôsledku výkonu slobody prejavu a práva na informácie došlo k neoprávnenému zásahu do ktoréhokoľvek z ich základných práv upravených v čl. 16 a čl. 19 ústavy“, zdôraznil, že „Verejní činitelia si musia byť vedomí toho, že budú vystavení pozornosti verejnosti a budú musieť akceptovať výkon práva na informácie zo strany verejnosti minimálne v tom rozsahu, v akom svoje ústavné alebo zákonné právomoci vykonávajú na verejnosti, resp. v styku s verejnosťou. Takémuto právnomu režimu prirodzene nepodliehajú otázky spadajúce do rozsahu základného práva na súkromie fyzickej osoby. Pre úplnosť možno uviesť, že ak by pôsobenie verejného činiteľa na verejnosti (predstavujúce výkon jeho ústavných alebo zákonných právomocí) bolo nutné považovať za súčasť jeho základného práva na súkromie, resp. za prejavy jeho osobnej povahy, akékoľvek zásahy do neho (vrátane získavania informácií o spôsobe výkonu tejto právomoci konkrétnym verejným činiteľom) by boli možné len v rámci

výnimiek z celkového režimu ochrany a nezasahovania do takto definovaného základného práva na súkromie.“.

Citované právne názory ústavného súdu vyjadrené v konaní vedenom pod sp. zn. II. ÚS 44/00, ktoré sú nesporne uplatniteľné aj vo veci sťažovateľa, korešpondujú s konštantnou judikatúrou ESĽP.

Európsky súd pre ľudské práva vyzdvihuje úlohu slobody prejavu a s ňou spätú kritiku vo sfére politickej diskusie, pričom v tejto súvislosti zdôrazňuje, že sloboda politickej diskusie je ťažiskom koncepcie demokratickej spoločnosti. Sloboda politickej diskusie nie je absolútna. Zmluvný štát ju môže limitovať určitými „obmedzeniami“ alebo „sankciami“, ale záleží len na súde, aby s konečnou platnosťou rozhodol o súlade týchto obmedzení so slobodou prejavu (Lingens c. Rakúsko, rozsudok z 8. júla 1986, alebo Observer a Guardian c. Spojené kráľovstvo, rozsudok z 22. novembra 1991).

„Hranice prípustnej kritiky sú širšie vo vzťahu k vláde (a jej členovi, pozn.) ako vo vzťahu k súkromnej osobe alebo dokonca k politikovi. V demokratickom systéme musia byť však všetky kroky vlády predmetom prísneho dohľadu nielen legislatívy a súdnictva, ale aj tlače a verejnej mienky“ (Castells c. Španielsko, rozsudok z 24. apríla 1992, pozn. 46).

Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. júla 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem, c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001).

Osobitnú ochranu poskytuje ESĽP hodnotiacim úsudkom vysloveným v rámci politickej diskusie o veciach verejného záujmu (viac napr. Feldek c. Slovenská republika,

spomínaný rozsudok) a zvlášť vtedy, ak slobodu prejavu realizujú (opoziční) politici vo funkciách poslancov parlamentu (viac napr. Castells c. Španielsko, spomínaný rozsudok).

Ústavný súd aplikujúc uvedené všeobecné východiská na vec sťažovateľa z odôvodnenia označeného rozsudku okresného súdu zistil, že z hľadiska zisťovania skutkového základu pre svoje rozhodnutie okresný súd „... vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov, oboznámením sa s prepisom spravodajskej relácie TA 3 zo dňa 1. 2. 2006 odvysielanej o 20,00 hod., správou z poslaneckého prieskumu, uznesením č. 301 výboru NR SR pre zdravotníctvo z 9. 2. 2006, zoznamom prihlásených do výberového konania na prevádzkovanie ambulancie lekárskej pomoci – určenie najúspešnejších v poradí, podmienkami výberového konania, rozhodnutím Ministerstva zdravotníctva SR zo dňa 29. 11. 2005 o vydaní povolenia obchodnej spoločnosti U. s. r. o., so sídlom..., trestným oznámením Slobodného fóra zo dňa 2. 2. 2006 a ostatnými listinnými dôkazmi založenými v spise“, pričom v tejto súvislosti dospel k záveru, že predmetná spravodajská relácia, v ktorej odznel inkriminovaný výrok, bola «reakciou na podané trestné oznámenie politickej strany „Slobodné fórum“ pre spáchanie trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa... z ktorého je podozrivý Minister zdravotníctva SR v spojitosti s vypísaným výberovým konaním na prevádzkovanie ambulancií záchranej zdravotníckej služby a to ambulancie rýchlej zdravotnej pomoci».

Okresný súd sa v odôvodnení označeného rozsudku v nadväznosti na výberové konanie na vydanie povolenia na prevádzkovanie ambulancií pozemnej záchranej služby vyhlásené ministerstvom zdravotníctva, v ktorom bol termín prevzatia podmienok výberového konania daný od 25. apríla 2005 a lehota na podanie žiadosti bola stanovená do 30. júna 2005, zaoberal aj okolnosťami založenia obchodnej spoločnosti U., s. r. o., ktorej sťažovateľ ako minister rozhodnutím z 29. novembra 2005 povolil prevádzkovanie ambulancie rýchlej lekárskej pomoci. Okresný súd považoval za preukázané podľa výpisu z Obchodného registra Okresného súdu Nitra, „... že spoločnosť U. s. r. o., so sídlom... bola zapísaná 26. 11. 2005 s predmetom činnosti – kúpa tovaru pre účely jeho predaja konečnému spotrebiteľovi (maloobchod) v rozsahu voľných živností. Zakladateľská listina o založení tejto spoločnosti bola schválená a podpísaná 24. 11. 2005, návrh na zápis

spoločnosti do Obchodného registra bol podaný 24. 11. 2005“, a v tejto súvislosti konštatoval, že inkriminovaný výrok odporkyne „vychádzal z vyššie uvedených skutočností týkajúcich sa vzniku spoločnosti U. s. r. o., ktoré sú pravdivé“, pričom „... Je vecou orgánov činných v trestnom konaní prešetriť, splnenie zákonných podmienok a podmienok výberového konania spoločnosťou U. s. r. o., so sídlom...“.

V nadväznosti na svoje skutkové zistenia okresný súd „posúdil žalovaný výrok ako subjektívny hodnotiaci úsudok žalovanej, vyslovený v súvislosti s tendrom na udelenie povolenia k prevádzkovaniu ambulantnej pozemnej záchranej služby, o ktorom bola široká verejnosť priebežne informovaná médiami, od jeho vyhlásenia až po výber účastníkov výberového konania...“, a argumentujúc tým, že „... Hranice prípustnej kritiky sú širšie vo vzťahu k vláde ako vo vzťahu k súkromnej osobe alebo dokonca k politikovi...“, ako aj kontextom, v ktorom inkriminovaný výrok odznel („... Žalovaná na tlačovej konferencii informovala verejnosť o tom, že zistila pri spomínanom poslaneckom prieskume skutočnosti svedčiace o tom, že výberové konanie na vydanie povolenia na prevádzkovanie ambulancie záchranej zdravotnej služby pre sídlo Levice bolo netransparentné. Konkrétne poukázala na skutočnosť, že licencia bola udelená spoločnosti, ktorá nesplnila podmienky uvedené v zákone a v čase výberového konania právne neexistovala.“), dospel k záveru, že „... žalovaný výrok je treba zaradiť do vtedy aktuálnej oblasti politickej debaty, vzťahujúcej sa jednak k otázkam zdravotníckych reforiem žalobcu i k otázkam výberového konania pre udelenie povolenia k prevádzkovaniu ambulancie rýchlej zdravotníckej pomoci... má povahu prípustnej akceptovateľnej kritiky, v ktorej sú použité výrazy s určitou mierou zveličenia a expresivity, vyslovenej ako súčasť politickej diskusie o problematike opatrení súvisiacich s reformou zdravotníctva, pri zohľadnení všetkých známych okolností, za ktorých bol výrok vyslovený, ktorý nebol spôsobilý morálny kredit žalobcu znížiť, či už v pozícii Ministra zdravotníctva, verejne známeho politika a lekára, u občanov... Súd preto žalobu v celom rozsahu zamietol, nakoľko dospel k záveru, že miera expresivity a zveličovania v žalovanom výroku nepresiahla prípustnú hranicu, ktorej ochranu poníma čl. 10 Dohovoru a ako taký nezasiahol do práva žalobcu na ochranu jeho ľudskej cti, dôstojnosti, či už osobnej alebo profesionálnej a teda nebolo porušené právo žalobcu na ochranu osobností v zmysle ust. § 11 OZ.“.

Z odôvodnenia označeného rozsudku krajského súdu vyplýva, že odvolací súd rozlišujúc „medzi kritikou prípustnou (oprávnenou) a kritikou, ktorá môže tvoriť podstatu neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti“, zdôraznil, že „Navrhovateľ patrí medzi tzv. osoby verejného záujmu...“, ktorých „Všeobecné osobnostné právo... je obmedzené do tej miery, že tieto osoby nemôžu zabrániť tomu, aby sa stali predmetom spravodajskej činnosti v rámci podávania informácií či kritiky, pokiaľ sa tak deje vo verejnom záujme. ... Povedané inak, táto osoba je z týchto dôvodov vystavená širšej kontrole verejnosti a jej prísnejšiemu merítku než ostatné osoby...“, pričom tieto podľa názoru ústavného súdu nesporne správne východiská aplikoval pri preskúmaní napadnutého rozsudku okresného súdu.

Krajský súd pri hodnotení záverov vyjadrených v napadnutom rozsudku okresného súdu okrem iného uviedol, že tento „Predovšetkým správne vyvodil, že napádaný výrok odporkyne má povahu hodnotiaceho úsudku (kritiky), ktorým odporkyňa kriticky reagovala na poznatky získané počas poslaneckého prieskumu na Ministerstve zdravotníctva SR, realizovaného v súvislosti s prebiehajúcim výberovým konaním na prevádzkovateľa siete staníc záchranej zdravotnej služby pre sídlo L. Predmetným výrokom odporkyňa realizovala právo na slobodu prejavu, a to vyjadrením kritiky, ako jej subjektívneho názoru.“.

Z ďalšieho textu odôvodnenia namietaného rozsudku krajského súdu vyplýva, že citovaný právny záver oprel odvolací súd o skutkové zistenia okresného súdu, ktoré na základe v spise sa nachádzajúcich listinných dôkazov argumentačne rozviedol:

«... Súd teda zisťoval, či a do akej miery sú pravdivé poklady, na základe ktorých odporkyňa vyslovila svoju kritiku. Zistil, že U., s. r. o., bola spoločenskou zmluvou založená dňa 24. 11. 2005 (č. l. 233 až 238 spisu), t. j. nie už 3. 3. 2005, ako tvrdil navrhovateľ a v rovnaký deň, t. j. 24. 11. 2005, bol na Okresnom súde v Nitre podaný návrh na zápis uvedenej spoločnosti do obchodného registra (č. l. 241 spisu). Z výpisu z Obchodného registra Okresného súdu Nitra je zrejmé, že spoločnosť U., s. r. o. bola do registra zapísaná 26. 11. 2005. Lehota na podanie žiadosti na vydanie povolenia na prevádzkovanie pozemnej

záchrannej zdravotnej služby podľa podmienok vyhláseného výberového konania končila dňom 30. 6. 2005 (č. l. 141 spisu), kedy spoločnosť U., s. r. o. nielenže nebola zapísaná v Obchodnom registri, ale ani založená (nebola spísaná ani spoločenská zmluva). Napokon, keďže spoločnosť U. s. r. o., podmienky výberového konania bezozvyšku nespĺňala, bola z výberového konania pôvodne vyradená, ako o tom svedčí poznámka „zamietnuť žiadosť“ v Zozname prihlásených do výberového konania. Spoločnosť U., s. r. o. však napriek tomu v konečnom dôsledku vo výberovom konaní uspela, ktorá skutočnosť musela logicky vzbudiť pochybnosť o transparentnosti výberového konania, ktorú odporkyňa prejavila verbalizovaným výrokom na adresu navrhovateľa, v tom čase ministra na čele ministerstva, na ktorom sa výberové konanie uskutočnilo. Odvolací súd považuje za nesporné, že z hľadiska právej úpravy spoločnosť U., s. r. o. ku dňu 30. 6. 2005 (ktorý bol posledným dňom na podávanie žiadostí o vydanie povolenia vo výberovom konaní) neexistovala (a teda si ani nemohla podať žiadosť o vydanie povolenia), pretože podľa § 62 ods. 1 prvá veta Obch. zák. spoločnosť vzniká dňom, ku ktorému bola zapísaná do obchodného registra. Až odo dňa účinnosti zápisu do príslušného registra môžu právnické osoby nadobúdať práva a povinnosti (porovnaj ust. § 19a ods. 2 Obč. zák.). Bolo už uvedené, že v prípade spoločnosti U., s. r. o. sa tak stalo až dňom 26. 11. 2005.»

Z odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu tiež vyplýva, že zaujal postoj aj k námietke sťažovateľa založenej na hodnotení inkriminovaného výroku ako neprípustnej kritiky z dôvodu, že tento výrok odporkyňa vyslovila ešte pred ukončením poslaneckého prieskumu napriek tomu, že mala vedomosť o tom, že v správe o poslaneckom prieskume sa konštatuje (bude konštatovať), že neboli porušené zákony, na základe ktorých sa výberové konanie uskutočnilo (ide o námietku, ktorú sťažovateľ uplatnil aj v sťažnosti adresovanej ústavnému súdu, pozn.). Krajský súd v tejto súvislosti uviedol, že „*Ústavou garantovaná sloboda prejavu oprávňovala odporkyňu vyjadriť kritiku (t. j. subjektívny názor toho, kto hodnotiaci úsudok prednáša), bez ohľadu na odlišný záver poslaneckého prieskumu...“*.

Podľa krajského súdu «*V konaní nebolo sporné, že navrhovateľ v čase spomínaného výberového konania zastával funkciu ministra zdravotníctva SR. Odporkyňa, ako vyplýva z dikcie napádaného výroku, sa v ňom výslovne vyjadrovala o navrhovateľovi ako*

ministrovi, t. j. jej výrok sa týkal osoby navrhovateľa ako predstaviteľa výkonnej moci, a kritizovala teda jeho politickú činnosť („Minister Z. ukázal, že mu naozaj nejde o...“) a nie výkon jeho odbornej činnosti ako lekára. Odporkyňa teda svojím výrokom kritizovala činnosť navrhovateľa ako osoby tzv. verejného záujmu, ktorá musí zniesť širšiu mieru kritiky. Za nespornú považuje odvolací súd aj skutočnosť, že napadnutý výrok nevybočil z rámca politickej súťaže účastníkov konania, ktorí majú na politickej scéne SR postavenie politických oponentov.

Napadnutým výrokom odporkyňa realizovala výkon práva na kritiku, ktorá ako je uvedené v texte vyššie, nebola neprípustnou kritikou a keďže svojím obsahom výrok neprekročil rámec prípustnej expresivity a zveličenia, nebol spôsobilý zasiahnuť do osobnostných práv navrhovateľa tak, ako to má na mysli ust. § 11 Obč. zák. Navrhovateľovi potom nemohol vzniknúť ani nárok na priznanie nemajetkovej ujmy podľa ust. § 13 ods. 1, 2 Obč. zák.».

Ústavný súd po oboznámení sa so skutkovými a právnymi závermi okresného súdu a krajského súdu konštatoval, že namietaný rozsudok krajského súdu sp. zn. 9 Co 516/06 z 22. januára 2009 je primerane odôvodnený, pričom z hľadiska existujúcej ústavnej a zákonnej úpravy, ako aj relevantnej judikatúry ústavného súdu, ale i ESLP ho nemožno z hľadiska v ňom vyjadrených právnych záverov považovať za svojvoľný, a preto je z ústavného hľadiska akceptovateľný a udržateľný.

Na tomto základe ústavný súd po predbežnom prerokovaní časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 19 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu, vychádzajúc predovšetkým z už spomenutej judikatúry, podľa ktorej všeobecný súd v zásade nemôže byť sekundárnym porušovateľom sťažovateľovho práva garantovaného mu čl. 19 ods. 1 ústavy, ale aj zo skutkového základu a právnych záverov, na ktorých je založený napadnutý rozsudok krajského súdu, dospel k záveru, že sťažnosť je v tejto časti zjavne neopodstatnená, a preto ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

2. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa na verejné prerokovanie veci a v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jeho práva na verejné prerokovanie veci a verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 516/06

Z už uvedeného (pozri príslušnú časť bodu I odôvodnenia tohto uznesenia) vyplýva, že sťažovateľ svoje tvrdenie o porušení svojho základného práva na verejné prerokovanie veci a v jeho prítomnosti podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na verejné prerokovanie veci a verejné vyhlásenie rozsudku podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 9 Co 516/06 zakladá na týchto skutočnostiach:

a) Krajský súd prejednal vec bez nariadenia ústneho pojednávania podľa § 214 ods. 2 OSP, hoci najprv nariadil termín pojednávania na 5. február 2009, z ktorého sa sťažovateľ už v októbri 2008 ospravedlnil a zároveň požiadal o odročenie termínu pojednávania.

b) Keďže krajský súd na žiadosť o odročenie pojednávania nereagoval, sťažovateľ sa domnieval, že súd jeho žiadosti vyhovel a bude mu oznámený nový termín pojednávania.

c) Namiesto predvolania na pojednávanie bol sťažovateľovi doručený rozsudok, z ktorého sa dozvedel, že bol vyhlásený 22. januára 2009, pričom v jeho odôvodnení sa uvádza, že súd preskúmal vec a vyhlásil rozsudok bez nariadenia ústneho odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 OSP.

d) Sťažovateľ tvrdí, že nielenže mu nebolo umožnené byť prítomný pri prejednaní jeho veci, ale navyše mu ani nebolo umožnené, aby sa zúčastnil vyhlásenia rozsudku. Keďže nemohol vedieť a predpokladať, že odvolací súd vec prejedná neverejne a vyhlási rozsudok 14 dní pred pôvodne nariadeným termínom pojednávania, nechodil denne kontrolovať úradnú tabuľu súdu, aby si na nej overoval, či nebol oznámený termín vyhlásenia rozsudku v jeho veci.

e) Sťažovateľ tvrdí, že nevie a nemá možnosť si overiť, či bol v jeho veci rozsudok krajského súdu 22. januára 2009 skutočne vyhlásený verejne a či bol termín vyhlásenia rozsudku oznámený spôsobom podľa § 156 ods. 3 OSP [*„... aj pokiaľ by sťažovateľ predpokladal, že termín vyhlásenia rozsudku bol oznámený na úradnej tabuli súdu v súlade s § 156 ods. 3 OSP (o čom však sťažovateľ nemá vedomosť a nemá ani možnosť si to*

overiť), bolo by síce teoreticky zachované jeho právo zúčastniť sa na verejnom vyhlásení rozsudku, toto právo by však nebolo praktické a efektívne, ale iba iluzórne...“].

Na účely preskúmania uvedených námietok sťažovateľa si ústavný súd vyžiadal príslušné spisy okresného súdu a krajského súdu, z ktorých zistil:

1. Úpravou z 22. januára 2008 nariadil krajský súd termín pojednávania na 25. september 2008.

2. Podaním z 12. septembra 2008 doručeným krajskému súdu 18. septembra 2008 sa sťažovateľ ospravedlnil z pojednávania nariadeného na 25. september 2008 z dôvodu dlhodobého pobytu v zahraničí a žiadal o jeho odročenie na obdobie po 11. decembri 2008 (po návrate zo zahraničia). Zároveň sťažovateľ oznámil krajskému súdu, že *„dnešného dňa som odvolal plnomocenstvo na zastupovanie v tomto konaní právneho zástupcovi JUDr. E. V.“*.

3. Dňa 25. septembra 2009 sa konalo pojednávanie vo veci, ktoré bolo po otvorení odročené na 5. február 2009 z dôvodu neprítomnosti sťažovateľa (predvolanie bolo sťažovateľovi doručené 4. októbra 2008).

4. Sťažovateľ podaním zo 14. októbra 2008 ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní z dôvodu pobytu v zahraničí a požiadal o odročenie pojednávania na iný termín.

5. Prípisom č. k. 9 Co 516/06-316 z 20. októbra 2008 predseda príslušného senátu krajského súdu oznámil účastníkom konania (vzhľadom na ospravedlnenie sťažovateľa z pojednávania nariadeného na 5. február 2009), že ruší *„termín odvolacieho pojednávania vytýčený na deň 5. 2. 2009 o 13,00 hod.“*, a zároveň v tomto prípise uviedol, že *„Vzhľadom na novelu Občianskeho súdneho poriadku, účinného od 15. 10. 2008, Vás zároveň vyzývam na oznámenie, ako navrhujete rozhodnúť o trovách odvolacieho konania (príp. o ich vyčíslenie, pokiaľ budete uplatňovať náhradu trov právneho zastúpenia...).“*.

6. Sťažovateľ na prípis krajského súdu reagoval podaním z 27. októbra 2008, v ktorom popri vyčíslení trov konania oznámil, že trvá *„na konaní odvolacieho pojednávania a mám záujem sa ho zúčastniť“*, a zároveň uviedol, že sa domnieva, že *„v danej veci prichádza do úvahy postup odvolacieho súdu podľa § 214 ods. 1 písm. a) OSP (v znení účinnej od 15. 10. 2008), v zmysle ktorej predseda senátu odvolacieho súdu nariadi*

pojednávane vždy, ak je potrebné dokazovanie zopakovať alebo doplniť. Dovoľujem si preto požiadať súd o vytyčenie termínu odvolacieho pojednávania.“.

7. Pokynom z 21. novembra 2008 predseda senátu krajského súdu nariadil kancelárii oznámiť na úradnej tabuli, že v zmysle § 156 OSP bude 22. januára 2009 o 12.15 h vo veci vyhlásený rozsudok.

8. Zo zápisnice o pojednávaní vyplýva, že 22. januára 2009 bol vo veci verejne vyhlásený rozsudok krajského súdu.

Podľa § 213 ods. 1 OSP (v znení účinnom od 15. októbra 2008) odvolací súd je viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil súd prvého stupňa s výnimkami ustanovenými v odsekoch 2 až 7.

Podľa § 213 ods. 2 OSP (v znení účinnom od 15. októbra 2008) ak má odvolací súd za to, že súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam, dokazovanie v potrebnom rozsahu opakuje sám.

Podľa § 213 ods. 4 OSP (v znení účinnom od 15. októbra 2008) odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých účastníkom konania, ak ich nevykonal súd prvého stupňa, hoci mu ich účastník navrhol, alebo za podmienok ustanovených v § 205a.

Podľa § 214 ods. 1 OSP (v znení účinnom od 15. októbra 2008) na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávane vždy, ak

- a) je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,
- b) súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania,
- c) to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Podľa § 214 ods. 2 OSP (v znení účinnom od 15. októbra 2008) v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

Podľa § 214 ods. 2 OSP (v znení účinnom do 14. októbra 2008) pojednávanie netreba nariadovať, ak

- a) sa odmieta odvolanie podľa § 218;
- b) sa zastavuje alebo prerušuje konanie;
- c) odvolanie smeruje proti uzneseniu;
- d) ide o rozhodnutie o spôsobilosti na právne úkony, o vyslovení prípustnosti prevzatia alebo držania v ústave zdravotníckej starostlivosti alebo o vyhlásení za mŕtveho;
- e) sa zrušuje rozhodnutie podľa § 221 ods. 1;
- f) odvolanie sa týka len trov konania, príslušenstva pohľadávky alebo jej zročnosti alebo predbežnej vykonateľnosti rozsudku;
- g) odvolanie smeruje proti rozsudku, ktorý rozhodol len o výžive maloletého dieťaťa;

Podľa § 372p ods. 1 OSP (v znení účinnom od 15. októbra 2008) na konania začaté pred 15. októbrom 2008 sa použijú predpisy účinné od 15. októbra 2008, ak nie je ďalej ustanovené inak.

Podľa § 156 ods. 3 OSP vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením.

Ústavný súd vychádzajúc zo svojich zistení a citovaných právnych noriem konštatoval, že § 214 ods. 2 OSP v znení účinnom pred 14. októbrom 2008 neumožňoval, aby krajský súd vo veci sťažovateľa rozhodol bez nariadenia pojednávania. Novelizácia Občianskeho súdneho poriadku vykonaná zákonom č. 384/2008 Z. z. s účinnosťou od 15. októbra 2008 krajskému súdu umožnila rozhodnúť vo veci sťažovateľa aj bez nariadenia pojednávania, ak dospel k záveru, že vo veci nie je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie [§ 214 ods. 2 v spojení s § 214 ods. 1 písm. a) a § 372p ods. 1 OSP]. O tom, či treba zopakovať alebo doplniť dokazovanie, mohol krajský súd rozhodnúť autonómne, t. j. bez ohľadu na názor účastníkov konania, podľa konkrétnych okolností prípadu (najmä na základe dokumentácie obsiahnutej v spise). Z napadnutého rozsudku krajského súdu ani zo spisovej dokumentácie nevyplýva, že by krajský súd pred vyhlásením rozsudku vykonal

ďalšie dokazovanie, resp. zopakoval dokazovanie vykonané súdom prvého stupňa. Za daných okolností ústavný súd zastáva názor, že ak krajský súd rozhodol vo veci bez nariadenia odvolacieho pojednávania, tak postupoval v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Navyše z jeho prípisu č. k. 9 Co 516/06-316 z 20. októbra 2008 zaslaného účastníkom konania vyplýva, že možnosť takéhoto postupu účastníkom konania minimálne naznačil (z reakcie sťažovateľa vyjadreného v jeho podaní z 28. októbra 2008 možno vyvodit', že sťažovateľ takto postup krajského súdu aj „pochopil“, keďže sa dožadoval nariadenia termínu pojednávania).

Rovnako súladný so zákonom považuje ústavný súd aj postup krajského súdu pri vyhlasovaní rozsudku, keďže z jeho zistení vyplýva, že v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z § 156 ods. 3 OSP riadne a včas na úradnej tabuli vyhlásil, kedy bude rozsudok verejne vyhlásený, pričom zápisnica z pojednávania ako verejná listina potvrdzuje, že v oznámenom čase bol rozsudok aj verejne vyhlásený.

Námietka sťažovateľa založená na tvrdení, že nemal možnosť si overiť, či bol v jeho veci rozsudok krajského súdu 22. januára 2009 skutočne vyhlásený verejne a či bol termín vyhlásenia rozsudku oznámený spôsobom podľa § 156 ods. 3 OSP vyúsťujúca do konštatovania, že „... *aj pokiaľ by sťažovateľ predpokladal, že termín vyhlásenia rozsudku bol oznámený na úradnej tabuli súdu v súlade s § 156 ods. 3 OSP... bolo by síce teoreticky zachované jeho právo zúčastniť sa na verejnom vyhlásení rozsudku, toto právo by však nebolo praktické a efektívne, ale iba iluzórne...*“, má podľa názoru ústavného súdu vo svojej podstate charakter námietky nesúlady § 156 ods. 3 OSP s príslušnými ustanoveniami ústavy, o ktorej ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry nemôže rozhodnúť v konaní o sťažnostiach podľa čl. 127 ústavy, keďže v tomto type konania vychádza z prezumpcie ústavnosti príslušných právnych noriem (m. m. napr. I. ÚS 259/07 alebo IV. ÚS 122/08). Súlad zákonov alebo ich častí s ústavou môže preskúmať ústavný súd len v konaní o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy, pričom návrh na začatie tohto konania môžu podať len subjekty uvedené v čl. 130 ods. 1 ústavy, resp. § 18 ods. 1 zákona o ústavnom súde (m. m. napr. PL. ÚS 1/94, PL. ÚS 6/99, PL. ÚS 7/99 atď.).

Ústavný súd vo svojej konštantnej judikatúre uvádza, že postup a rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré vychádzajú z aplikácie konkrétnej zákonnej procesnoprávnej úpravy, v zásade nemožno hodnotiť ako porušovanie základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 8/96, I. ÚS 6/97). Za daných okolností považoval ústavný súd postup krajského súdu, v rámci ktorého rozhodol vo veci sťažovateľa bez nariadenia pojednávania a rozsudok vyhlásil verejne pri zachovaní požiadaviek vyplývajúcich z § 156 ods. 3 OSP za ústavne akceptovateľný a udržateľný, a na tomto základe dospel k záveru, že sťažovateľom namietaným postupom krajského súdu nemohlo dôjsť k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ani jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto po predbežnom prerokovaní aj v tejto časti sťažnosť odmietol sťažnosť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 15. októbra 2009